

Frana i Jurina

Covek s dugim bradom, blizu Mukdena.

Jur.: Prijatelju dragi, mi vas sada lepo pozdravljamo i gremo s imenom Božjim.
 Covek z brad: Caaa? Keza zlođeja? Još bi se to oteolo Do par dan je Božić i Novo leto — ti blagdani čemo mi, ako Bog da, skupa sprovest. Ste me razumeli?
 Fr.: Ja — ma kada čemo pak doma?
 Covek z brad.: Jur čete jedanput! Kakovu dušu bini ja imel, da vas pusitim va ovom momentu, kade je celi grad Mukden v ognje! Tu stojte, pak kada se ova buna stisa i kad prođu blagdani, hote slobodno s imenom Božjim.
 Jur.: Kad je tako — neka bude na Vašu! Mane j pravo.
 Fr.: Kada jš vam drugem, mora bit i mane. Najzada čovek se more i va cveh stran budi čemu navadit. I Kinezi su ljudi!
 Covek z brad.: Nego ča su, ako ne ljudi! Da ni njih, ne bite vi tamo va Europe imeli ni svili. Nju su odovte tamo nesli. Nego, kada smo baš na tem pogovore ja imam doma puno svake sortu svili, ča mi ljudi nose na dar. Jutra čemo j malo pogledat, pak morete zibrat ča vas je volja i koliko vam je drago.

Jur.: Hvala vam lepa, ma mi svili ne potrebujemo, zač naše ženi gredu obučene sa svem po domaču. Nete one na s nikakove superbi! Nego mi vam imamo v Reke jednega prijatelja, nekoga Rokca, ki ima jednu prijateljicu, neku Ninetnu. Ako baš čete, mogli bite za nju spraviti malo te vaše svili, a mi bimo nju j nesli.
 Covek z brad.: Drage volje! Čemo njoj zibrat svili za jedne vele sviti sa slepom.
 Jur.: Ni trebe toliko, ne. Njoj je dosta koliko su veliki dva facolica. Sada je moda da se ženske pokrivaju malo spreda i malo zada. Zato i su vavek prehladene.
 Fr.: Mane se čini, da se je i naša zadnja «Sloga» negdeže po pute prehladila, zač je još ni.

Jur.: Od nekoliko vremena njoj škode nekakove reumi. Nadamo se, da će njoj i to prepasti.
 Fr.: I neka dal A sad homo spat.
 Covek z brad.: Danas smo nekako po sakrahoški kratki.
 Jur.: Jedno lepo mučanje ni još nikada nijedan napisal, rekai bi bil moj pokojni nonič.
 Fr.: Bog ga nebeski pomiluj!

Politički pregled

Grčko - bugarski spor pred Ligom Naroda.
 Kako je poznato, svojedobno bilo je došlo do oružanog sukoba na grčko-bugarskoj granici. Grčka vojska je bila prodira u Bugarsku, ali je morala povući svoju vojsku, jer Liga Naroda nije htjela rata između tih dviju država. Veleavisti su poslale tamo vojničku komisiju, da istraži cijelu stvar. Komisija je istražila cijelu stvar i poslala Ligi Naroda svoj izvještaj. Liga Naroda je — prema izvještaju vojničke komisije — ustanovila, da je incident u Dimir-kapij imao samu nevaznu karakter i da je mogao biti lokaliziran. Istraga je dokazala, da su Greci morali zaisa da sobjuz jedne odio bugarskih vojnika, koji je htio da pred bugarski teritorij, ali da se je inače Bugarska držala sama po ugovoru Lige Naroda, kad nije kasni i reagirala na grčku invaziju, dok se je međutim Greci ogrješili u ugovor Lige, jer su okupirali bugarski teritorij. Prema tomu komisija je zakl učila: 1) da se odbij zahtjevi Grčke, osim onih koje za ubienog grčkog vojnika; 2) grčka je vlada odgovorna za troškove, za štetu i gubitke, koji su prouzročeni u bugarskoj teritorij okupacijom grčkih trupa. Komisija je nadalje zaključila, da bi Grčka imala platiti Bugarsko, za materijalnu i moralnu štetu ukupno 45.000 lira šterlina.

Promjena vladavine u Španjolskoj.
 Ovih je dana španjolski diktator, general Primo de Rivera, održao jednu konferenciju sa članovima vojničkog direktorija. Zatim je otišao u audienciju kralju. General je Primo de Rivera podnio kralju demisiju te mu predložio, da se dosadašnja vlada zamjeni sa građansko-vojničkom, koja bi provodila bolje organizovanu, ali isto tako ostru diktaturu kao vojnički direktorij. Kralj je odmah usvojio generalov predlog. Vojnički je direktorij predao otačvku. Obrazovano je novo ministarstvo. Predsjednik je Primo de Rivera. U vladi

je jedan admiral, jedan general i pet građanskih ličnosti. Vojnička diktatura time nije prestala, nego će i nadalje postojati. Cenzura će biti po cijeloj zemlji vrlo oštra. Svako udruživanje i sastajanje bit će i nadalje onemogućeno, dok se posvema ne smire duhovi u Španjolskoj. Međutim duhovi se ne će smiriti sve dotle, dok ne padne vojnička diktatura.

Za uređenje ribolova na Jadranu.
 Na osnovu brisnonske konvencije o ribolovu na Jadranu, ima se osnovati jedna mješovitna komisija italijanskih i jugoslovenskih predstavnika, koja ima da konvenciju o ribolovu provede u život i da regulira zajedničke odnose ribara na Jadranu. Članovi te komisije sa jedne i druge strane već su imenovani. Prva sjednica te komisije održat će se na osnovu člana 52. konvencije na 16. o. mj. Od strane Italije imenovan je za predsjednika komisije italijanski narodni poslanik Fulvio Suvich iz Trsta, a od jugoslovenske komisiju sačinjavaju: načelnik broderskog odjeljenja ministarstva saobraćaja Nikola Verona, šef ribarskog odjeljenja u Splitu Ivan Pastrovic, lučki poglavar Eugen Sbutega, te predstavnici ribarskih interesata u Dalmaciji i Hrvatskom Primorju gg. Franjo Mardesjić i Bene Skomerža.

Domaće novosti

NARODNI KOLEDAR «JURINA I FRANINA» ZA GODINU 1926.
 Naš narodni koledar «Jurina i Franina» za godinu 1926. već je posvema rasprodan. Uprava «Istarske Riječi» više nema u zalihu ništ jednog istiška za prodaju. Toliko znanja i ravnjanja radi.

† Matko Tončetić.
 Iz Pule stiže nam žalosna vijest, da je tamo u 33. godini života preminuo g. Matko Tončetić, radnički nadzornik.
 Pokojnika je 27. pr. mj. zadesila strašna nesreća u kamenolomu kod kupališta Sv. Stjepana, uslijed koje je i umro. U svojem životu bio je uvijek dobar, marljiv i blag. Svoje jugoslovenskog imena nije nikada zatajio. To se je najbolje vidjelo za vrijeme rata, kad je bio namješten kao činovnik kod kotarskog poglavarstva u Puli, a naročito za vrijeme evakuacije.
 Pokojni Matko Tončetić bio je i drugačije vandreno obljubljen. Iko ga je poznao, svak ga je volio i stovao. To stovanje se najbolje očitavalo na dan njegova pogreba, dne 29. novembra 1925. Toga dana ispratilo ga do gladna groba velika množina štovatelja i prijatelja iz cijele Puljštine.

Pokojniku želimo, da bude laka ova jugoslovenska gruda, koju je svim srcem ljubio, a njegovoj braći i roditeljima naše iskreno sautešće!
 † Francika Rajčić.
 Dne 9. o. mj. umrla je u Voloskom gospođa Francika Rajčić, mati gospodjice Anice Rajčić. Pokojnika je bila dobra i čestita te ju je svijet uvelike poštovalo, što se vidjelo i na pogrebu. Laka joj bila zemljica, a gospodjici Anici naše iskreno sautešće.

† Davorin Sladonja.
 U noći od četirika na petak preminuo je nakon kratke bolesti u Ljubljani naš Istranin, g. Davorin Sladonja, ravnatelj Slavonske banke u Ljubljani. Pokojnik je bio vještak v banskoj struci te vanredno koncilijant čovjek, koji je uživao naročito u trgovačkim krugovima velik ugled. Zapravo je suprugu Mariju rođ. Pavešić i dva sinčića. Učiviljenoj porodici naše iskreno sautešće, a pokojniku vječni pokoj.
 Promocija.
 Pred nekoliko dana bio je promoviran na zagrebačkoj univerzi na čast doktora sveukupne medicine naš zemljak i prijatelj, g. Josip Petel-Kovačić, sin našeg narodnjaka g. Peteha-Kovačića iz Zminja.
 Mladom doktoru naše iskrene čestitke!

Odlazak starog i dolazak novog prefekta.
 Prošle sedmice dobio je dosadnji tršćanski prefekt Moroni brzojavnu obavijest iz Rima, da je dignut iz svojeg mjesta i da će biti zamjenjen sa novim licem. Nato je Moroni odmah zapustio Trst. Na njegovo mjesto došao je novi prefekt, g. gr. uff. Giovanni Gasti, koji je bio lijeпо dočekan i pozdravljen na tršćanskoj stanici. Netom je novi prefekt stupio na dužnost izdao je proglas, u kojem pozdravlja civilne i vojničke oblasti tršćanske pokrajine te izjavlja, da će svim svojim silama ispunjavati povjerenje mu zadaču. Kako čujemo, novi se tršćanski prefekt svagdje, gdje je do sada službovao, iskazao kao pošten i pravedan funkcionar. Nadamo se, da će se takvim pokazati i ovdje, gdje zajedno žive Italijani i Slavenci, te da će se po zakonu jednako zauzimati za jednu i drugu narodnost. U toj nadi ga i mi pozdravljamo želeći, da njegov postupak dovede do mirnog prijateljskog života između Italijana i Slavena.

INVALIDI, RATNE SIROTE I UDOVICE!

Likvidacijski odbor generalne komisije za invalide je zaključio da rok za ulaganje molba za ratne penzije traje 5 godina, t. j. za nove pokrajine od 1. oktobra 1921, kad smo zaisa postali italijanski državljani, pa do 30. septembra 1926. To vrijedi ne samo za indirektno penzije (molbe udovica, roditelja, stročadi) nego i za direktne (prave invalide).
 Oni, koji sada uložie molbu, dobit će penziju samo sa prvim danom slijedjućega mjeseca, iza kako molbu uložie. To je radi toga, jer miš učinili molbu u vrijeme predviđeno zakonom t. j. do 31. XII. 1923.

Ratne penzije za invalide i obitelji idu od 1. oktobra 1921, ako su ti invalidi još prije primali privremenu penziju ali potporu. Ako toga nisu primali, tada im ide penzija od 1. jula 1923. U tom pogledu je bila mogućie i kakva iznimka, n. pr. da se je udovici odredila penzija od smrti njezinog muža, a ne 1. X. 1921, odnosno 1. VII. 1923, na te pogodnosti nema niko, već to stoji do samog ministra da prizna tu naklonost pojedim slučajevima. Zašto je u takovim slučajevima bezuspješno svako posredovanje, oslanjajući se na to da su nekoi primili prije penziju.

Za zaostatke moraju se stranke obratiti na nadležno zakladnu delegaciju (Delegazione del Tesoro), a ne u Rim. Za Istru se šalje u Pulu.

VAŽNO ZA SVA DRUŠTVA.
 Sa 13. decembrom stupio je u krijepost novi zakon, koji je uperen protiv nepravilnom društvenom djelovanju, a vrijedi za sva društva, tica i zavode (associazioni, enti ed istituti) što su ustanovljeni u kraljevini i kolonijama.
 Kolikog puta bi vlasti javne sigurnosti od njih zahtjevale, morat će im javiti:
 1) ustanovni spis (atto costitutivo),
 2) pravila (statuto),
 3) unutarnje poslovničke (regolamenti interni),
 4) imenik odbornika (društvenih funkcionara) i članova (elenco nominativo delle cariche sociali e dei soci),
 5) sve druge podatke o svojoj organizaciji i djelovanju (ogni altra notizia intorno alla loro organizzazione e attività).
 Zahtjevu organa javne sigurnosti treba udovoljiti u roku od dva dana iza kako na sve taj zahtjev. Prekršaji će se strogo kazniti, a osobito strogo će se kazniti, ako se hotimice dade krive i nepotpune podatke, a prefekt u takovom slučaju može da raspusti društvo.
 Upozoravamo naša društva da od 13. ovog mjeseca dalje budu uvijek pripravljena (u kratkom roku od dva dana) da udovolje zahtjevima vlasti, kad god bi zahtjevale gornje podatke.

Ako društva iz bilo koje razloga ne bi imala u redu sve gorispenuto, upozoravamo ih, da odmah uredie.
 Budući da mnoga naša prosvjetna društva imaju ustanovnog akta (jer ga ukinućem bivšeg društvenog zakona nije ni trebalo), ne će ga moći oblasti od društva zahtjevati, a u mnogim slučajevima smatrati kao ustanovni akt. Osobito u redu moraju imati naša društva imenike članova i društvena pravila.
 Knjige «Goriške Matice».

Slovenske knjige «Goriške Matice» mogu se dobiti i kod Uprave «Istarske Riječi». Cijena je knjigama (četiri knjige) 5.— lra, a tko naručii poštom mora dodati 1.60 za poštarinu.
 Nova mesarna.
 Pišu nam iz Matulji:
 U subotu, 5. o. mj. otvorio je u našem mjestu u novoj kući g. Mihelija naš poznati i simpatični Vjekoslav Viškanić sin Aleksandra svoju mesarnu.
 Vrlo nas veseli, što se naš vrli, mladi prijatelj postavlja na svoje noge i pouzdano se nadamo, da će ga naše općinstvo poduprijeti što izdašnije.

Dopisnica uredništva
 Gosp. Vladimiru Sironiću, odgovornom uredniku «Pučkog Prijatelja» u Trstu: — U predzadnjem broju «Istarske Riječi» obazrel i smo se na denuncijantsko pisanje vašeg «Malog lista». To sramotno djelo su već sudili svi pametni i poštenji ljudi, pa sam mislio, da ćete to učiniti i Vi, g. Sironiću, koji ste toliko godina derali hlače po školama.

Međutim Vi ste usprkos svoje «svetske» obrazbe tako nisko pali, da izvrzavate nasamo seljački plug, nego i moju fizičku kratkovidnost.
 To nije u redu. Vi možete da pobijate, da Vi možete da zagovarate i denuncijate, a apsolutno nije dosojno jednog novinara, da s rugom meni zbog pluga i moje fizičke kratkovidnosti.
 Ja i sâm znamem, da sam fizički kratkovidan ali znam i to, da ta moja fizička kratkovidnost: koju mi je Bog dao, nije nikakva sramota. Ne protivl Sramoina je samo duševna kratkovidnost, kakvu Vi posjedujete. Kad ne biste ba duševno kratkovidni, vidjeli biste dalje od vašitog nosa i želudca (trubaha), a ne biste izvrzavali rugu seljački plug i moju fizičku kratkovidnost.

Sto se pak specijalno tiče pluga, mogu Vam reći, da se ja s njime upravo PONOŠIM, jer sam seljački sin i jer sam uvjeren da bez pluga — bez seljaka — ne bi moglo da bude ni advokata ni trgovca, ni popa ni rasposaj Plug hrani bogataša i siromaha, činovnika i popa, a i Vas, g. Sironiću. Molim Vas, budite pametni: ne možete se izrugavati plugu!

Isto tako ne bi bilo žto, kad biste se malo manje hvalili sa svojim visokim školama, koje i onako niste dovršili. Pa ipak i sa takvim nedovršnim školama mogli biste imati toliko pameti, da razumijete, da sama škola ne stvara savršenog čovjeka. Što Vam koristi univerza, ako Vam fali jedno kolo u glavi? Vi možete poslati jednog magarca u najveću svjetsku univerzu, i tamo ga držati makar pet godina ali kasnije će unatoč toga ostati — magarac. Zar ne, gospodine Sironiću?

Još nešto! Vi pišete, da sam ja došao od pluga do uredništva «Istarske Riječi». Vrlo dobro. Dakle u tomu sam ipak nešto napredovao. A Vi, gospodine Sironiću? Vi ste previškio letili, pa ste preniko pali. Hoćete li dokazati? Evo Vam ga: Najprije ste nekoliko godina derali hlače-papazinskih gimnaziji i goičkom siemenstvu, navodno u namjeri da poslanete biskupom, pa ste se najedamput jer Vam valjda nije mirisao celibat) morali vratiti kući. Stavite: zatim ste išli u Jugoslaviju, da postanete — ne znam pravo što — advokatom ili ministrom, ali pošto se nij dogodilo ni jedno ni drugo — pali ste na odgovorno uredništvo «Pučkog Prijatelja»! A to je opet negativni napredak.

Kako vidite, a vlastito iskustvo Vam je najbolji svjedok, čovjek ne smije da previškio leti, jer čnda preniko pada. Molim, nastojte, da barem u budućie ne letite previškio, jer biste mogli još niže da padnete. Prije nego se dade na kakvu avanturu zamislite se radije u one divne Kristove riječi, koje bi Vam uvijek morale stajati pred očima i koje glase: «Blago kroćikima i pozimnima.» — Srećko Jop.

Darovi
 u fond «Istarske Riječi»:
 Na piru gg. Jakova i Ruže Križanac rođene Erman u Zminju sabralo se na predlog Pravedoslava Peteha L. 30,85 u fond «Istarske Riječi» — Darovaše, po 10 lira: Ivan Ribič; po 2 lire: Pravedoslav Peteh i Ivan Erman; po 1 liru: Sveiko Zohil, Antica Rovis, Tereza Erman, Jankov Križanac, Julka Milčić, Rene Giacomelli, Antun Križanac, Fumica Zohil, Milka Peteh, Olga Peteh, Josip Križanac, Antun Križanac, Ivan Križanac, Ivan Pamić i Ruža Peteh; po 60 cent.: Josipa Erman; po 50 cent.: Mate Erman i Paše Pučić; po 25 cent.: Marijana Pučić.
 Gospođa Bekar darovala je za fond «I. R.» Lira 11.—.

za istarsku «Prosvetu»:
 Gosp. Puž iz Liburnaje darovao je Lira 5.— (pet lira).
 Pozdravljaju iz Nugla i šalju za istarsku «Prosvetu»: Greblo Izidor, Greblo Antonija, Cerovac Ivan, Greblo Marja, Greblo Ante, Greblo Josip i Počekaj Josipa po 1 liru; Cerovac Ante, Nežić Marko i Greblo Ante po 2 lire; Forca Ivan 3 lire; Greblo Ana i Greblo Stojanija, po 50 centezima; Greblo Ante i Greblo Radovan po 25 centezima.
 Zahval uo pomenje. Ugedali se i drugi.
 U počast uspomene gospodje Francike Rajčić sakupljeno među prijateljima i prijateljicama pokojničine kćeri Lira 300.— za Božićnicu Ženskog Udruženja u Voloskom-Opatju.

Za fond «Ist. Riječi» sakupljeno na Krsnoj Slavi prijatelja N. K. povodom prvenstvene bočarske utakmice F. D. i J. B., koja je svršila pobjedom ovog posljednjeg Lira 50. Ziveli pobjednici, pobjedjemi i darovatelji!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
 Tiskar: TISKARA «EDINOST» U TRSTU

ZAHVALA.
 Svima, koji su mojoj pokojnoj majci
Franciki ud. Rajčić
 iskazali posljednju počast ispravivši je na vječni počinak, i koji su mi bili od pomoći u mojoj nesreći i nastojali, da me utješe u mojem bolu, izrazujem ovim putem moju vječnu harnost.
 Volosko, dne 14. decembra 1925.
Ana Rajčić.